

От носталгия към реставрация

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2013 21:28

Води ли носталгията по социалистическото минало до възраждане на авторитарни практики? Този въпрос дискутираха социолози, политолози, историци и студенти на кръглата „От носталгия към реставрация“ в Нов български университет (НБУ) в сряда.

Доц. **Момчил Баджаков** от департамент „Политически науки“ в НБУ, един от организаторите на форума, заяви пред **desebg.com**, че е бил провокиран от

[опита да се реставрира името на Людмила Живкова](#)

на международна конференция в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2012 г., съпътствана от обществен скандал.

Според него с налаганата през последните десетина години носталгията към социализма вече се е навлязло в нов етап, който води до реставрация на определени процеси, личности и паметници и символи от епохата на комунизма. Той открил създаването на [Музея на социалистическото изкуство](#).

„Наскоро видях нова паметна плоча на Димитър Благоев във Велинград. На три километра от Кюстендил може да видите нова месингова табела с надпис „Владимир Илич Ленин“, поставена в едно село на пресечки на улиците „Георги Димитров“ и „Владимир Поптомов“ – виден комунистически терорист. Другаде в селски кръчми може да видите червени сърп и чук с портрети на функционери на БКП по стените“, посочи доц. Баджаков.

По думите му студентите не са запознати с този период и нямат представа за събитията от комунистическото минало. „Интересът им се засилва, когато установят, че неща, които са ставали при комунизма, под някаква форма се проявяват и днес. „Наскоро разглеждахме „Психология на комунизма“ на проф. Асен Игнатов и студентите възкликнаха: „Ама това все едно, че сега е писано за България!“, добави доцентът.

От носталгия към реставрация

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2013 21:28

Според учените глобалната контрадемократична вълна след 2000 г., свързана с възхода на популизма или с възстановяването на авторитарни режими в страни поели по демократичен път, е засегнала особено силно посткомунистическите „нови демокрации” в Източна и Югоизточна Европа.

В България преходът към демокрация бе определен като проблематичен, движещ се на приливи и отливи. Революционните демократични подеми през 1989- 1992 г. и 1996-2001 г. бяха последвани от връщания назад и утвърждаване на посткомунистическото статукво. Липсата на истински демократичен консенсус, неизживените илюзии за миналото, настоящето и бъдещето на европейска България, възходът на популистката реторика от 2001 г. насам са довели носталгия по „спокойното” комунистическо минало, а после и до пълзяща реставрация на авторитарни практики след 2001 г.

През последните години с нарастваща интензивност в българското публично пространство се внушава носталгия към „безметежното” социалистическо минало, към общество, в което нямало безработица и престъпност, а „безплатно” образование, медицинска помощ, почивки по Черноморието, равенство и социалната справедливост, които осигурявал комунистическият режим.

В медийното пространство се появяват периодично публикации, възхваляващи живота при социализма. Чрез различни манипулативни техники се внушава, че демокрацията и пазарната икономика водят до катастрофа. Журналисти и социолози упорито представят като напълно нормални дори репресивните комунистически практики. Някои не само политически сили, но дори и историци, социолози и политолози открито оправдават такива престъпления на българските комунисти като насилственото установяване на тоталитарния режим, унищожаването на българските демократични традиции и подмяната им със съветски тоталитарни институции, насилствената национализация на народната собственост, индустрията, отнемането на земята на селяните, превръщането на народа в безправен и равен в бедността си пролетариат, т.нар. възродителен процес.

Стига се дотам да се честват главатари на комунистическия режим като носители на икономическия прогрес, науката и културата. В провинцията се обновили паметници, паметни плочи, имена на улици и площади, възхваляващи комунизма, комунистическите терористи и съветските окупатори. От оправдание на социализма се е достигнало до

От носталгия към реставрация

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2013 21:28

възхвалява на неговите практики, включително и репресивните.

В същото време се е засилило усещането за фасадния характер на българската посткомунистическа демокрация. Липсата на реформи в правоохранителната и съдебната система възбужда авторитарни комплекси и практики, за които смятахме, че са останали в комунистическото минало.

По време на дискусиата на кръглата маса, в която участваха студенти и граждани, беше потърсени отговори и на въпроси за днешната ситуация в страната.

Според проф. **Михаил Неделчев** изведнъж в осъзнатото битие се е получило едно мощно цивилизационно несъответствие. То се изразява в невъзможност за заплащане на услугите, които индивида получава. „Изведнъж, тези, които са се преселили в градовете и са станали граждани се оказва, че не могат да бъдат такива. Гражданинът трябва да може да заплаща данъци и разходи за тези цивилизационно придобити навици”, смята той.

Проф. Неделчев посочи, че дебатът за прехода се е оказал фалшив, защото хората имат различни представи за него. „Ако слушаме Андрей Райчев, преходът отдавна е свършил, защото е сменена собствеността. Това е критерият. За онези граждани обаче, които очакват да получат чрез прехода европейско качество на живот очевидно преходът не е завършил”, каза Неделчев.

По думите му един от големите дефицити на протестите се е проявил, когато малка група платени провокатори, са се впуснали след президента при среща с протестиращите и са го ругали. „Налице е учудваща толерантност към провокаторите в протестите”, посочи той.

Михаил Неделчев подчерта, че е важно не да наблюдаваме външните ефекти и малки сюжети, а тяхната дълбинна причина, която е много реална. „Има обаче и опасни тенденции, които могат да отведат и до фашизъм, и до авторитарно управление, особено с призивите за неспазване на демократичните и конституционни процедури”, заключи той.

От носталгия към реставрация

Написано от Христо Христов
Петък, 01 Март 2013 21:28

Доц. Баджаков се обърна към студентите с думите: „Не позволявайте на неграмотни и поставени хора да подменят вашия напълно легитимен протест”. Според него такива опити се правят именно от олигархията чрез поставени лица. Той даде пример с искането за мажоритарна система, която някои са провъзгласили за панацея за разрешаване на проблемите с. „И сега тази система съществува. Кметовете се избират по нея, доволни ли сте от тях”, запита реторично той.

Според доц. **Лъчезар Стоянов** преходът от една политическа система към друга (от тоталитарен комунистически режим към демокрация) е завършил. Въпреки носталгията към комунизма той не смята, че има реална заплаха за връщането му. „Друг е въпросът, че с прехода не беше завършена онази желана от обществото социална и политическа промяна”. Той изрази учудване, че в дебата за причините на ситуацията в България днес не се търсят сходство или паралел с развитието на другите страни от Източна Европа, които са поели по пътя на демократично развитие след краха на комунизма.